

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ การบริหารจัดการชุมชนริมน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำปิง

ผู้วิจัย นางสุรีย์ บุญญานุกพงศ์ นางสาวโสภา วงศ์คุ้ม และนายฉันทชูพงศ์ วรรณวิจิตร

ตำบลบ้านเรือนตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน นอกจากนี้เป็นที่ตั้งชุมชนมอญแห่งเดียวในจังหวัดลำพูนแล้ว ยังเป็นที่ตั้งของเวียงเกาะกลางซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีที่กำลังบูรณะและเตรียมการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามโครงการลำพูนสู่มรดกโลก สำหรับพื้นที่ศึกษาวิจัย คือชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำตลอดแนวลำน้ำปิงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นสวนกล้วย รองลงมาเป็นพื้นที่หิ้งว่าง และอยู่อาศัย ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนริมน้ำปิงเป็นผู้สูงอายุ ประชากรวัยแรงงานและเยาวชนส่วนใหญ่ไปทำงานและศึกษาต่อในเมืองใหญ่เนื่องจากในชุมชนไม่มีแหล่งจ้างงานและไม่มีสถานศึกษาระดับสูง เยาวชนคนหนุ่มสาวจึงมีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมาก ซึ่งกำลังเป็นปัญหาต่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

ด้านความสัมพันธ์กับแม่น้ำปิง พบว่า ปัจจุบันประชาชนเกือบไม่มีการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากแม่น้ำปิงเลย แม่น้ำปิงจึงขาดการบำรุงรักษา ทั้งยังถูกทำลายด้วยวิธีต่าง ๆ จนเกิดปัญหาหลายด้าน เช่น คุณภาพน้ำลดต่ำลง ท้องแม่น้ำตื้นเขิน สภาพภูมิทัศน์ริมน้ำถูกทำลาย มีการทิ้งขยะและระบายน้ำเสียลงแม่น้ำ มีการรुक้ำพื้นที่ริมน้ำ การสูญเสียพื้นที่ตลิ่งจากการกัดเซาะของแม่น้ำปิง ๆ ซึ่งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือนและประชาชนต่างเห็นตรงกันว่า ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาภูมิทัศน์ริมน้ำปิงเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาคุณภาพน้ำและการทำลายสภาพแวดล้อมริมน้ำปิง ๆ

ส่วนผลการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ชุมชนริมน้ำปิงพบว่า ชุมชนมีศักยภาพสูงด้านการเป็นชุมชนน่าอยู่แต่มีศักยภาพต่ำด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนริมน้ำปิงจึงมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูและปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนและสภาพภูมิทัศน์ริมน้ำปิงเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ โดยแผนพัฒนาที่จัดทำเป็นแผนเชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม และเพื่อให้การพัฒนาชุมชนน่าอยู่เกิดความยั่งยืนจึงเสนอให้สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและบริหารจัดการชุมชน โดยใช้รูปแบบคณะกรรมการร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรือน ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน